

Motion till riksdagen 2007/08:A404

av Anders Ygeman m.fl. (s)

Arbetsmarknad och utbildning i ett storstadsperspektiv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och samverkan över de traditionella organisations- och blockgränserna.

Motivering

Att jobben i landet och Stockholmsregionen växer är glädjande. En urstark svensk konjunktur har gjort att den öppna arbetslösheten snabbt sjunker. Stockholms utbud av arbetstillfällen är stort inom alla sektorer. Jobben finns såväl i högteknologi som inom servicesektor och kräver olika kompetens och utbildning. Stockholm har en låg arbetslöshet i jämförelse med andra regioner. Trots detta är tendensen att långtidsarbetslösheten ligger kvar på en fortsatt hög nivå. Det som också oroar är att vi kan se tendenser att visstidsanställningarna ökar.

En annan är att utvecklingen också har lett till att det snabbt uppstått brist på arbetskraft inom tillväxtbranscher. En av förklaringarna är att företagen i allt högre grad efterfrågar högutbildad och kvalificerad arbetskraft. Företagen börjar nu få allt svårare att möta den ökade efterfrågan då brist på arbetskraft utgör ett allt större hinder, särskilt i de mindre företagen. Bristen på arbetskraft är ett växande hinder för tillväxten. Många varnar dock för att den goda sysselsättningsutvecklingen kommer att brytas inom kort. Skälet är de överhettningstendenser som delar av den svenska ekonomin är på väg att drabbas av. Inom flera branscher börjar det bli svårt att rekrytera personer med rätt utbildning för jobben.

Under våren har vi besökt samtliga arbetsförmedlingar i Stockholms län. Bilden är tydlig, det är de som står längst från arbetsmarknaden som tenderar att bli kvar där. Unga, personer med utländsk bakgrund och funktionshindrade

Fel! Okänt namn på

är de som drabbas värst när regeringen skär ned på stödet till utbildnings- och arbetsmarknadsåtgärder.

Förbättra matchningen och satsa på yrkesvux

Det är uppenbart att det finns ett matchningsproblem mellan efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft och det utbud av utbildningar som skulle kunna tillgodose behovet. Ännu märkligare är det att resurserna för att komma tillrätta med matchningsproblemen minskas. Arbetsmarknadsutbildningar och kommunal vuxenutbildning minskas kraftigt och KY-utbildningarna expanderas inte för att möta behovet. Stimulanser för dem som skulle behöva komma i utbildning i form av t.ex. rekryteringsbidrag tas bort. Detta sker när det för många skulle räcka med en ettårig yrkesinriktad utbildning för att snabbt och med viss långsiktig säkerhet etablera sig på arbetsmarknaden. Särskilt problematisk är denna utveckling för Stockholms del. Det finns brister i utbildningssystemets förmåga att svara upp mot människors vilja att etablera sig på arbetsmarknaden. Möjligheter för dem som inte har en yrkesinriktad gymnasieutbildning eller för dem som vill byta inriktning i arbetslivet saknas. Även för dem som är deltidsarbetslösa är det viktigt att få reella förutsättningar för kombinationstjänster med annat arbete på den tid man är arbetslös.

Om vi ska klara att möta behoven av arbetskraft måste satsningar till för att även de som idag står utanför arbetsmarknaden, genom KY-utbildningar och i andra utbildningsinsatser, ges möjligheter att arbeta i yrken där det råder brist på arbetskraft.

Arbetsförmedlingen måste förbättra kontakterna med företag och organisationer för att bli bättre i matchningsarbete. Samarbetet med näringsliv, företag och fackföreningar är en viktig del i att hitta lösningar för den arbetssökande. Särskilt viktigt är det att hitta sätt att matcha till kvalificerade tjänstemannajobb. Förmedlarna måste bli bättre på att kunna bedöma värdet av praktisk yrkes- och arbetslivserfarenhet. Kvantitativa krav att arbetssökande ska söka ett visst antal jobb ställer vi oss tveksamma till. Viktigare är det att hitta möjligheter till omskolning och insatser för att förebygga arbetslöshet. Det kräver mer resurser till arbetsförmedlingen för att utveckla arbetet och möta framtidens behov.

Neddragningen av anslagen till komvux och de slopade rekryteringsbidragen har fått stora negativa konsekvenser. Antalet komvuxplatser har minskat med nästan 12 000 och för Stockholms del handlar det om ca 3 000 platser. För många är kompletteringen av en avbruten eller en inte fullgjord utbildning vägen in på arbetsmarknaden. Att fortsätta att utveckla yrkesvux skulle bidra till att fler sökte sig till bristyrkena men också få fler personer att yrkesväxla mitt i arbetslivet.

Satsningar på arbetsmiljön

En viktig del av arbetsmarknaden är en bra arbetsmiljö. Dålig arbetsmiljö ger negativa effekter på hälsan och är en orsak till att ohälsan ökat. Tyvärr vet vi att allt för många arbetsplatser (framför allt små) fortfarande har en undermålig arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket har inte resurser att nå alla, varför risken att missa många av de sämsta arbetsplatserna är stora. De kraftiga besparingar som gjorts och nedläggningen av ALI (Arbetslivsinstitutet) har i sin tur förvärrat situationen. Det förekommer alltför ofta att det saknas en fungerande skyddsorganisation, framför allt på små arbetsplatser. De regionala skyddsombuden kan här komma att ha en framträdande roll om de får större befogenheter på arbetsplatserna.

Första steget är att se till att de regionala skyddsombuden ges tillträde till arbetsplatser, även arbetsplatser som saknar fackliga medlemmar. På arbetsplatser där anslutningsgraden till facket är låg eller obefintlig är arbetskraften oftast som skörast och mest utsatt. Här ifrågasätts inte chefen och här är de anställda rättslösa om de blir illa behandlade eftersom de saknar fackligt stöd. Kravet gentemot arbetsgivaren att garantera god arbetsmiljö blir därmed också mindre. Det är därför viktigt att de regionala skyddsombuden ges möjlighet att även besöka dessa arbetsplatser. Möjlighet till inflytande och delaktighet för de anställda är viktigt för utvecklingen av ett gott och produktivt arbetsliv. Bra arbetsmiljö handlar om att kunna påverka sin arbetstid, känna delaktighet, ha en rimlig arbetsbelastning och känna trygghet.

Arbetet med mönsterarbetsplatser är ett viktigt instrument för att förbättra arbetsmiljön. Hur vi mår på jobbet har stor betydelse för hur verksamheten fungerar. Om kommuner och landsting görs till mönsterarbetsplatser blir det möjligt att kraftigt minska sjukfrånvaron, förbättra servicekvaliteten och skattebetalarnas pengar kan användas på ett effektivt sätt.

Satsa på unga som står längst bort från arbetsmarknaden

Ungdomars situation behöver särskilt belysas. Det är orimligt att långtidsarbetslösheten bland ungdomar fortsätter att öka. Att den goda konjunkturen också slår igenom på unga är bra. Enligt AMS leder regeringens politik i motsatt riktning för dem som står längst bort från arbetsmarknaden. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har istället dramatiskt ökat under det år vi haft en borgerlig regering. De som i första hand drabbas av regeringens politik är framförallt ungdomar som har brister i sin utbildning. Andra är ungdomar födda utanför Europa och ungdomar med funktionshinder. Det behövs riktade insatser, utbildning och praktikplatser för att motarbeta fortsatt långtidsarbetslöshet för dessa grupper.

Vi behöver all tillgänglig arbetskraft. Då måste vi också kunna ta tillvara all den arbetskraft som erbjuds. De som av en eller annan anledning inte får

Fel! Okänt namn på

jobba heltid måste tas tillvara på ett bättre sätt. Lönebidragen måste utökas och arbetsplatser anpassas till funktionshindrade etc.

Heltidsanställningar måste vara norm och deltid en möjlighet om vi menar allvar med att var och en ska kunna bidra med jobb efter vars och ens förutsättningar.

Stärk entreprenörskapet

Allt fler väljer att bli egna företagare och många ungdomar vill prova på entreprenörskapet. En viktig faktor för att jobben ska bli fler är också att fler vågar ta steget att starta företag. Trygga människor vågar – det gäller också i högsta grad entreprenörer och egna företagare. För att våga satsa måste trygghetssystemet förbättras. Småföretagare och entreprenörer ska – i så stor utsträckning som möjligt – omfattas av samma trygghet som anställda vid exempelvis sjukdom och föräldraskap. Fler jobb genom trygga småföretagare och att stimulera entreprenörsandan hänger enligt vår mening ihop.

Vi anser också att det är viktigt att måna om mångfalden i företagandet och vill därför främja kooperativa företag och andra verksamheter inom den sociala ekonomin. Det ska vara enkelt att starta och driva företag, oavsett om det görs i form av aktiebolag eller kooperativt företag.

Vi behöver såväl arbetstagare som arbetsgivare. En hög sysselsättning är en förutsättning för välbildad arbetskraft med möjlighet till kompetensutveckling liksom forskning och utveckling som kommer närmare de små företagen är viktiga – inte minst i ett storstadsperspektiv.

Särskilda åtgärder behövs för personer med utländsk bakgrund

Det är viktigt att se över hur vi ger invandrare och nyanlända bra förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden. Den goda konjunkturen har gett positiva effekter som innebär att arbetslösheten sjunker bland utrikes födda. Trots detta är långtidsarbetslösheten i denna grupp stor. Många nyanlända som kommer till Sverige har både utbildning och arbetslivserfarenhet men trots detta får de inte möjligheter till arbete. Valideringen är ett problem.

Vi anser att arbetserfarenheter och utbildning som personer med utländsk bakgrund skaffat sig i de länder de kommer ifrån bör värderas likvärdigt så att möjligheterna till egenförsörjning snabbas på. Att snabbt få möjlighet till praktik är en viktig åtgärd för att komma in på arbetsmarknaden. Vid våra besök på arbetsförmedlingarna blev bilden tydlig av att arbetsförmedlingarna hade problem med att både hitta praktikplatser och att kombinera praktik med språkutbildning. Mottagandet måste därför bli mer flexibelt och ta sin utgångspunkt från den enskildes behov och förutsättningar.

Fel! Okänt namn på

För många är eget företagande den enda möjligheten att komma ut på arbetsmarknaden. Många invandrare upplever diskriminering på arbetsmarknaden, och då blir den egna rörelsen inträdesbiljetten till den samma. Småföretagen har också en allt större betydelse för sysselsättningen av personer med utländsk bakgrund. Men samhällsstödet till dem som vill etablera en egen verksamhet har brister. Att etablera ett småföretag är problematiskt för många invandrare. Det handlar om språksvårigheter, hinder att få krediter och ett sämre nätverk som gör att många företag inte utvecklas trots goda förutsättningar. Även kontakterna med myndigheterna är ett hinder för många.

Stockholm den 4 oktober 2007

Anders Ygeman (s)

Yilmaz Kerimo (s)

Christina Zedell (s)

Bosse Ringholm (s)